ARCHITEKTURA
CZASOPISMO TECHNICZNE
TECHNICAL TRANSACTIONS
ARCHITECTURE
WYDAWNICTWO POLITECHNIKI KRAKOWSKIEJ
1-A/2/2012
ZESZYT 1
ROK 109
ISSUE 1
YEAR 109

EWELINA WOŹNIAK-SZPAKIEWICZ*

ZDARZENIE ARCHITEKTONICZNE – NOWY ELEMENT W FORMOWANIU PRZESTRZENI PUBLICZNEJ MIASTA W PRZYSZŁOŚCI

ARCHITECTURAL EVENT – A NEW ELEMENT IN SHAPING PUBLIC SPACE OF THE CITY IN THE FUTURE

Streszczenie

W artykule wskazano na rosnącą rolę zdarzeń architektonicznych w kreacji przestrzeni publicznej. Nowy styl życia i potrzeby społeczeństwa epoki ponowoczesnej, skoncentrowane na różnorodności, ulotności i zmienności sprawiają, że zdarzenia architektoniczne – będące odpowiedzią na te nowe potrzeby – stanowią istotny element w formowaniu przestrzeni publicznej miasta w przyszłości.

Słowa kluczowe: przestrzeń publiczna, zdarzenie architektoniczne, transformacja

Abstract

This article presents the growing role of architectural events in the creation of public space. New lifestyles and needs of the postmodern society focused on diversity, elusiveness and variability make an architectural event – in response to these new needs – an important element in shaping the public space of the city in the future.

Keywords: public space, architectural event, transformation

* Mgr. inż. arch. Ewelina Woźniak-Szpakiewicz, studia doktoranckie, Wydział Architektury, Politechnika Krakowska.

Podczas gdy styl życia poprzedniej, organizacyjnej ery kładł nacisk na konformizm, nowy styl życia preferuje indywidualizm, samookreślenie, akceptację różnorodności i pragnienie bogatych, wielowymiarowych doznań[1].

Richard Florida

Przesunięcie akcentów w sferze społeczno-kulturowej (współcześnie wskazywane przez m.in. A. Giddensa, Z. Baumanna, A. Mayera) powoduje stopniową dewaluację takich cech jak niezmienność, trwałość i stabilność na rzecz wzrostu znaczenia właściwości takich jak tymczasowość, mobilność i lekkość[2]. Zmiany te implikują w urbanistyce ponowoczesnej przechodzenie od „stabilnego" do „przejściowego" w rozumieniu i projektowaniu przestrzeni publicznej. Według teorii socjoprzestrzennej: „przestrzeń jest nieustannie zmieniana przez jednostki i społeczeństwa (…), tak aby lepiej pasowała do ich potrzeb"[3]. Takie zwrotne powiązanie ludzi i przestrzeni – charakterystyczne dla ponowoczesnych koncepcji miasta – pozwala podjąć próbę odpowiedzi na pytanie: „Czy projekty i realizacje miast i dzielnic przyszłości u progu trzeciego tysiąclecia oferują nowe formy przestrzeni publicznych swoim mieszkańcom?"[4]. Obserwacja zjawisk zachodzących we współczesnym mieście wykazuje pojawienie się nowych tendencji w kształtowaniu przestrzeni publicznych, będących odpowiedzią na nowe potrzeby mieszkańców. Należy do nich zdarzenie architektoniczne: chwilowe, zmienne, zaskakujące, nastawione na tymczasowe trwanie we wnętrzu urbanistycznym.

Zdarzenie architektoniczne rozumiane jest tutaj jako nośnik nowych wartości formalnych i czasowa atrakcja funkcjonalna. To zjawisko przestrzenne, które posługuje się językiem architektonicznym i z racji swojej tymczasowości krótkotrwale wpływa na walory wnętrza urbanistycznego. Jego pojawienie się jest intencjonalne i oddziałuje na „stałą architektoniczną przestrzeni publicznej" oraz w konsekwencji na odbiorców.

Rola zdarzenia architektonicznego we współczesnych miastach rośnie, gdyż przez zaprogramowaną zmienność i czasowość trwania wpływa na „komunikatywność" przestrzeni publicznej, rozumianą tu jako możliwość zaistnienia interakcji[5], co z kolei działa niezwykle stymulująco na kreatywność odbiorcy. A kreatywność to proces charakterystyczny dla naszych czasów. Nieustannie zmieniamy i ulepszamy każdy produkt, proces czy działalność, bowiem „etos kreatywności przepaja wszystko od kultury miejsca pracy po system wartości i społeczności, w których żyjemy przekształcając sposób, w jaki postrzegamy siebie jako aktorów na scenie społeczno-ekonomicznej"[6]. Tak rozumiane środowisko kreatywności stymuluje nowe potrzeby i styl życia współczesnych mieszkańców-konsumentów, „technicznie przygotowanych, gotowych i chętnych do włączenia do swojego życia codziennego wartości nowości"[7]. Bowiem „to, czego pragną najbardziej, to intensywne przeżycia w jak najbardziej realnym świecie[8]. Zdarzenie architektoniczne, pojawiając się właśnie w realnej przestrzeni architektoniczno-urbanistycznej, dzięki założonej wysokiej jakości rozwiązań, twórczo pobudza odbiorcę, dając mu poczucie chwilowej współkreacji miejskiego spektaklu. Jest to istotne, bowiem we współczesnych opisach miasta wskazuje się na znaczenie zjawiska teatralizacji i karnawalizacji przestrzeni publicznej[9]. Czy to mieszkaniec, czy przejezdny otaczany jest licznymi zaplanowanymi i spontanicznymi wydarzeniami. W tym sensie każdy jest turystą nastawionym na doświadczenie i przeżywanie nowości chwilowej, którą znajduje w miastach w formie złożonej oferty kulturowej[10], zaś „produkt kulturalny staje się jednym z najważniejszych wyznaczników wzrostu metropolitalnego"[11]. Wydaje się więc, że zdarzenie architektoniczne będzie coraz bardziej istotne w formowaniu przestrzeni publicznej miasta w przyszłości.

Przeanalizujmy zatem nowe formy w kreacji przestrzeni publicznej, jakimi są zdarzenia architektoniczne, w trzech typach relacji: stała przestrzeń architektoniczno-urbanistyczna i zmieniające się zdarzenie architektoniczne oraz dwa typy nomadyczne – to samo zdarzenie architektoniczne pojawiające się we wnętrzach miejskich o odmiennych cechach funkcjonalno-przestrzennych i zdarzenie architektoniczne, które staje się wydarzeniem na skalę światową.

Pierwszy typ ilustruje relacja pomiędzy przestrzenią parku Kensington Garden a cyklicznym zmiennym projektem Serpentine Gallery. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż do projektu zapraszani są najznamienitsi architekci i projektanci[12]. Co roku, na okres trzech miesięcy projektowane jest nowe, oryginalne zdarzenie architektoniczne o odmiennych walorach formalnych i funkcjonalnych. Z góry zaplanowana czasowość trwania powoduje, że reali-

zacja nie jest w stanie znużyć odbiorcy, co czyni Serpentine Gallery jedną z ulubionych galerii sztuki w Londynie[13]. Dla omawianej problematyki wyjątkowo istotne wydają się być realizacje z trzech ostatnich lat.

W 2009 roku[14] (il. 1) zaprezentowano efemeryczną, ażurową strukturę otwartego obiektu. Nie posiada on ścian, a jedynie dwa wolno stojące szklane, transparentne „pojemniki", pełniące różnorodne funkcje kulturalno-rozrywkowe[15]. Formę definiuje dach o organicznym kształcie, wykonany z połyskującego aluminium, która to cecha materiału sprawia, że „pawilon pływa, dryfuje swobodnie między drzewami"[16]. Odbijający materiał umożliwia zmienność i urozmaicenie w odbiorze. Powoduje, że obiekt ulega chwilowym przemianom wizualnym, które zależne są od oświetlenia. Jest to rozwiązanie szczególnie wrażliwe na miejsce – park – w którym przez „ciche brzmienie" języka architektury próbuje nawiązać kontakt z człowiekiem – ulotny, efemeryczny, jak samo zdarzenie architektoniczne dopełniające chwilowo jego przestrzeń.

W roku kolejnym zaproponowano odwiedzającym park odważną interwencję przestrzenną: „maszynę słońca"[17] (il. 2). Dynamiczna forma architektury i intensywny czerwony kolor materiałów o zróżnicowanej strukturze i geometrii sprawia, że zdarzenie akcentuje swoją obecność na zasadzie kontrastu. Pawilon intryguje, zaskakuje i magnetycznie przyciąga siłą koloru i formy. Wzbudza zainteresowanie nie tylko tych, którzy przyszli do galerii, ale także wśród przypadkowych ludzi, wciąga w grę „śledzenia czerwieni"[18], która pojawia się i znika między drzewami. Natomiast dzięki zamknięciu ścianami, które wyznaczają granicę pomiędzy przestrzenią parku a przestrzenią wnętrza, zatrzymuje ludzi, oferując im rozmaite funkcje kulturalno-rozrywkowe.

Tegoroczny projekt[19] to *hortus conclusus* (il. 3) – pokój kontemplacji w formie ogrodu w ogrodzie. Do wnętrza formy prowadzą liczne wąskie korytarze, w których światło i cień odgrywają istotną rolę. Pokój kontemplacji to przestrzeń służąca odpoczynkowi od hałasu i zapachu miasta. Forma obiektu jest prosta i oszczędna. Horyzontalna kompozycja ścian w połączeniu z jednobarwną ciemnografitową kolorystką daje poczucie harmonii z naturą. Zdarzenie architektoniczne *hortus conclusus* koncentruje się na odbiorcy, odwołując się do jego indywidualnego i intymnego odczuwania i doświadczania form architektury oraz natury.

Sukces projektów Serpentine Gallery tkwi przede wszystkim w zaplanowanej cykliczności, co pozwala na rozmaite eksperymenty z językiem i filozofią form. Co roku odbiorca uczestniczy w nowym przestrzennym widowisku, które pobudza jego wyobraźnię i powoduje nowe doświadczanie tej samej przestrzeni parku, ale innej dzięki chwilowej nowości w formie zdarzenia architektonicznego.

Drugi typ relacji ilustruje instalacja Küchenmonument[20], która wstawiana w różne wnętrza urbanistyczne powoduje w każdym z nich odmienne czasowe zmiany programowe i przestrzenne. Zdarzenie architektoniczne Küchenmonument to plastikowy, pneumatyczny „odwłok" o **szerokim spektrum możliwości funkcjonalnego wykorzystania.** W Warszawie[21] (il. 4), w komercyjnej przestrzeni Pasażu Wiecha, pełnił funkcję tymczasowej sali konferencyjnej, zapewniając uczestnikom wydarzenia chwilowe schronienie. Istniejąca struktura urbanistyczno-architektoniczna została czasowo ożywiona i twórczo wzbogacona o nowe wartości funkcjonalne i formalne. Transparentny obiekt o nietypowym kształcie spowodował, że przestrzeń pasażu, która dotychczas nie była interesująca, stała się zaskakująca i atrakcyjna wizualnie. Przez półprzeźroczyste ściany obiekt subtelnie oddzielał wnętrze od zewnętrza, igrał z ideą granicy, która przez swoją efemeryczność jednocześnie oddzielała i zapraszała, zasłaniała i wystawiała na widok publiczny. Walory funkcjonalne wnętrza również uległy przemianie przez uzupełnienie nowymi elementami programowymi. Pod wpływem tego swoistego performance'u w przestrzeni publicznej komercyjny pasaż stał się chwilowo „przestrzenią kultury".

W Hamburgu[22] (il. 5) taka sama instalacja pełniła funkcje przestrzeni integracyjnej dla mieszkańców osiedla i oferowała w ciągu dnia przestrzeń piknikową, a wieczorem mobilne kino. Nietypowy „obcy" obiekt, umiejscowiony na trawniku pomiędzy blokami z wielkiej płyty, spowodował czasową zmianę oblicza typowego osiedla. Zdarzenie przestrzenne stało się nośnikiem nowych wartości formalnych i funkcjonalnych, dzięki którym wnętrze miejskie stało się bardziej komunikatywne i interaktywne. Przestrzeń publiczna, która wcześniej ograniczała i przytłaczała skalą, zaczęła stymulować spontaniczne relacje międzyludzkie.

Czasowe zaistnienie projektu w przestrzeni osiedla Kirchdorf-Süd, jak i w Pasażu Wiecha, skonstruowało nowe warunki dla dynamiki oddziaływań przestrzennych, funkcjonalnych i społecznych. Tymczasowe „obce" zdarzenia dodawały nową przestrzeń i nadawały inne znaczenia zastanym miejscom i sytuacjom. Sukces, jak również rosnące zainteresowanie instalacją[23], wydaje się być efektem tego, iż projekt programowo zaplanowany jest na maksymalnie kilka tygodni. Znikając pozostawia pustkę i tęsknotę za atrakcją.

Inny typ obiektu nomadycznego ilustruje Chanel Mobile Art Pavilion[24]. Zdarzenie architektoniczne zostało zaprojektowane jako objazdowa ekspozycja domu mody Chanel, która przez dwa lata miała podróżować przez Azję, Europę i USA, odwiedzając ponad dwadzieścia miast. Tourneé jednak skrócono z powodu recesji.

Zdarzenie architektoniczne Chanel Mobile Art Pavilion to futurystyczny obiekt zainspirowany jedną z kreacji Chanel – pikowaną torebką. Jego forma powstała na planie torusa, który modyfikowano za pomocą nowoczesnych narzędzi modelowania cyfrowego. „Złożoność i postęp technologiczny w cyfrowym oprogramowaniu do przetwarzania obrazu oraz zaawansowane techniki konstrukcyjne sprawiły, że architektura Mobile Art Pavilion była możliwa"[25]. W wyniku tego zaawansowanego procesu projektowego powstała rzeźbiarska organiczna forma o specyficznych walorach języka architektonicznego. Obiekt przypomina błyszczącą muszlę-spiralę. Wewnątrz, na powierzchni 700 metrów kwadratowych, zaaranżowana została wystawa dzieł stworzonych przez piętnastu współczesnych artystów, których projekty inspirowane są torebką Chanel. Koncepcja tureneé nomadycznego zdarzenia zakładała, że projekt miał zatrzymywać się w spektakularnych miejscach wybranych miast. Zgodnie z tym, pierwszy przystanek Mobile Art Pavilion miał miejsce w Hongkongu (il. 6), gdzie stanął na dachu parkingu w centrum biznesowej dzielnicy miasta. Kolejnym był stadion olimpijski w Tokio (il. 7), a ostatnim zrealizowanym przystankiem planowego tourneé był nowojorski Central Park (il. 8).

Zdarzenie architektoniczne Mobile Chanel Pavilion od momentu zaistnienia w realnej przestrzeni architektoniczno-urbanistycznej stało się wydarzeniem na skalę międzynarodową. Projekt magnetycznie przyciągał ludzi z całego świata: zainteresowanych architekturą, modą, jak i tych ciekawych nowych doświadczeń. Na sukces składał się zarówno język architektury, jak i idea funkcjonalna. A skala sukcesu spowodowała, że obiekt został na stałe ustawiony w Paryżu przed jedną z ikon współczesnej architektury – Centrum Świata Arabskiego (il. 9). Zmiana założeń funkcjonowania projektu zdeterminowała także zmianę programową: czasowe w intencji zdarzenie architektoniczne ma być już nie tylko miejscem ekspozycji sztuki, ale także organizacji różnorodnych imprez kulturalnych towarzyszących wystawom i trwać w strukturze urbanistycznej Paryża.

O obiekcie Chanel Mobile Art Pavilion mówi się, iż jego realizacja ilustruje ewolucję języka architektury. Warto przytoczyć tu słowa autora projektu: „Dzięki naszej architekturze możemy pokazać ludziom inne spojrzenie na świat, którym mogą się zachwycić. (…) Zajmujemy się projektowaniem budynków, które wywołują oryginalne doświadczenia, rodzaj obcości i nowości"[26].

Omówione przykłady zmiennych zdarzeń architektonicznych wskazują na ich narastające znaczenie w kształtowaniu przyszłości miejskiego środowiska zamieszkania. Według Richarda Floridy sukces współczesnego miasta tkwi w podnoszeniu jakości życia mieszkańców, które nie polega na obniżeniu kosztów życia, a na zapewnianiu zróżnicowanej i dynamicznej oferty programowej. Stymulujący i interaktywny charakter zdarzenia architektonicznego stanowi zatem istotny czynnik kreujący zarówno jakość, jak i atrakcyjność wnętrz urbanistycznych. Odpowiada on bowiem na potrzeby współczesnego mieszkańca – kolekcjonera dynamicznie zmiennych przeżyć. Nowy konsumeryzm społeczny epoki ponowoczesnej to „nie żądza kupowania i posiadania, nie gromadzenie dóbr w materialnym, namacalnym sensie tego słowa; tutaj chodzi o wzbudzanie nowych, nie znanych dotąd wrażeń"[27].

Przypisy

1 Florida R., *Narodziny Klasy Kreatywnej oraz jej wpływ na przeobrażenie w charakterze pracy, wypoczynku, społeczeństwa i życia codziennego*, Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2010, s. 35.

2 Por. A. Giddens, *Socjologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007; Z. Baumann, *Globalizacja*, PIW, Warszawa 2000; A. Mayer, *Socjologa – przestrzeń publiczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.

3 Gottdiener M. – twórca teorii socjoprzestrzennej. Teoria ta rozwija koncepcję przestrzeni przedstawioną przez Lefebvre'a w *La production de l'espace*, w której przestrzeń społeczną traktuje jako rzeczywistą przestrzeń, określoną w realnym czasie.

4 Teza XIV Międzynarodowej Konferencji Naukowej Instytutu Projektowania Urbanistycznego Wydziału Architektury Politechniki Krakowskiej.

5 Szeroko problematykę „komunikatywności" przestrzeni publicznej w tym właśnie rozumieniu porusza Anna Franta w książce *Reżyseria przestrzeni. O doskonaleniu przestrzeni publicznej miasta*, Monografia 309, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2004.

6 Florida R., *op. cit.*, s. 28

[7] Tamże, s. 42.
[8] Tamże, s. 73-177.
[9] Tamże, s. 173.
[10] Pisze o tym m.in. M. Kozak w artykule *Metropolia jako produkt turystyczny*, [w:] *Czy metropolia jest miastem*, red. B. Jałowiecki, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2009, s. 52.
[11] Por. Kozak M., *op. cit.*, s. 52.
[12] Gorzelak G., *Metropolizacja a globalizacja*, [w:] *Czy metropolia jest…*, *op. cit.*, s. 93.
[13] Projekt odbywa się od 2010 roku. W ramach jego trwania opracowano dwanaście projektów, z czego jedenaście zostało zrealizowanych: Z. Hadid 2000; D. Libeskind 2001; T. Ito 2002; O. Niemeye, 2003; MVRDV 2004 (niezrealizowane); Á. Siza i E. Souto de Moura z C. Balmond 2005; R. Koolhaas i C.l. Balmond 2006; O. Eliasson i K. Thorsen 2007; F. Gehry 2008; SANANA 2009; J. Nouvel 2010; P. Zumtor 2011.
[14] Co roku projekt przyciąga około 80 000 ludzi.
[15] Autorzy projektu: duet architektów Kazuyo Sejima i Ryue Nishizawa z japońskiego biura SANAA.
[16] Jedna szklana forma przeznaczona jest na funkcję kawiarni, druga zaś na różnorodne działania wystawowe, wykładowe i warsztatowe.
[17] www.serpentiegallery.com, data dostępu: 05.09.2011.
[18] Nazwa nadana przez Jeana Nouvela – autora projektu.
[19] Określenie użyte przez Karen Cliento w artykule: www.archdaily.com/69185/update-serpentine-gallery-pavilion-jean-nouvel/, data dostępu: 05.09.2011.
[20] 2011 rok, autorem projektu jest Peter Zumthor.
[21] Projekt autorstwa grupy **Raumlabor Berlin i Plastique Fantastique.**
[22] Projekt prezentowany w ramach Międzynarodowego Festiwalu Sztuki Publicznej 2007 w Warszawie, w Pasażu Wiecha.
[23] Projekt prezentowany w ramach festiwalu IBA Hamburg Kunst & Kultursommer 2007 w Hamburgu, na Kirchdorf-Süd.
[24] Projekt zatrzymał się w licznych lokalizacjach, m.in. w miastach niemieckich i angielskich.
[25] Projekt autorstwa Zahy Hadid.
[26] Wypowiedź Zahy Hadid, http://pl.urbarama.com/project/mobile-art-chanel-contemporary-art-container, data dostępu: 09.11.2011.
[27] Tamże.
[28] *Społeczeństwo konsumpcyjne*, [w:] *Bauman o popkulturze, Wypisy*, red. W. Godzic, Wydawnictwo Akademickie i Państwowe, Warszawa 2008, s. 14.

While the lifestyle of the previous epoch put emphasis on conformism, the new lifestyle prefers individualism acceptance of diversity and desire for rich, multidimensional experiences[1].

Richard Florida

Shifting meanings in the social and cultural sphere (contemporarily indicated by A. Giddens, Z. Bauman, A Mayer) causes gradual devaluation of such features as: durability and stability for the sake of such qualities as: temporariness, mobility and lightness[2]. In postmodern urbanism, these changes implicate transition from the "permanent" to the "temporary" in understanding and designing a public space. According to the sociospatial theory, "a space is constantly changed by individuals and societies (…) to suit their needs better"[3]. Such a reversing relation between people and spaces – characteristic of postmodern concepts of a city – makes it possible to make an attempt to answer the question: "Do designs and implementations of cities and districts of the future at the beginning of the third millennium offer new forms of public spaces to their inhabitants?"[4] Observing phenomena which take place in a contemporary city proves the appearance of new tendencies in shaping public spaces responding to their residents' new needs. They include an architectural event: temporary, changeable, surprising, pointed at temporary presence in an urban interior.

An architectural event is understood here as a carrier of new formal values and a temporary functional attraction. This spatial phenomenon uses the architectural language and, because of its temporariness, has a short-

term impact on the values of an urban interior. Its appearance is intentional and influences the architectural "constant of a public space" and in consequence its recipients.

The role of an architectural event in contemporary cities is increasing because – through programmed variability and very limited duration has an impact on "communicativeness" of public space, understand as a possibility of interaction[5], what has an unusually stimulating impact on a recipient's creativity. Creativity is a process characteristic of our times. "We continuously change and improve every product, process or activity"[6] <because> "the ethos of creativity imbues everything – from the culture of a workplace to the system of values and the community we live in transforming the way we perceive ourselves as actors on the social and economic stage"[7]. Such a creative environment stimulates new needs and lifestyles of contemporary residents-consumers "technically prepared, ready and willing to incorporate new values to their everyday lives"[8] <as> "what they need most is intensive feeling in the real world"[9]. Appearing in a real architectural and urban space, an architectural event creatively stimulates a recipient owing to the assumed high quality of solutions – it gives him a temporary sensation of co-creating the urban spectacle. It is important because contemporary descriptions of a city indicate the significance of theatricalization and carnivalization of a public space[10]. A city dweller as well as a stranger are surrounded by many planned or spontaneous events. In this meaning, everyone is a tourist pointed at experiencing a momentary novelty he finds in cities in the form of a complex offer[11]. "A cultural product is becoming one of the most important determinants of metropolitan growth"[12]. It seems therefore that the architectural event has increasingly important role in the formation of public space of the city in the future.

Thus, let us analyze new forms in the creation of a public space – architectural events in three types of relations: a permanent architectural and urban space and a changing architectural event, the same architectural event appearing in urban interiors with different functional and spatial features, and a nomadic architectural event which becomes an event on the world scale.

The first type is illustrated by the relation between the space of Kensington Garden and the cyclical changeable project Serpentine Gallery. We must emphasize the fact that the most outstanding architects and designers are invited there[13]. Every year, for three months, a new, original architectural event with different formal and functional values is designed. Its short-term presence cannot make a recipient bored which makes Serpentine Gallery "one of the most popular art galleries in London"[14].

In 2009[15] (Ill. 1), an ephemeral openwork structure of an open object was presented. It has no walls, just two freestanding glass, transparent 'containers' fulfilling various cultural and entertainment functions[16]. Its form is defined by the organically shaped roof made of shiny aluminum – this feature makes "the pavilion float, freely drift between the trees"[17]. This reflective material facilitates changeability and diversity in its reception. Thanks to it, the object changes visually which depends on the illumination. This solution is especially sensitive to a park where, through the "silent sound" of the language of architecture, it tries to establish contact with man – elusive and ephemeral like the architectural event itself which complement its space temporarily.

One year later, people strolling in the park received a bold spatial intervention: "the sun machine"[18] (Ill. 2). Owing to the dynamic form of its architecture and the intensive redness of the materials with varied structure and geometry, this event accentuates its presence by contrast. The pavilion intrigues, surprises and magnetically attracts people with the power of its colour and form. It arouses interest not only in those who come to the gallery but also others involving them into watching the game of "following redness"[19] which appears and disappears between the trees. Thanks to being closed with walls which determine the border between the space of the park and the space of the interior, it holds passers-by offering them various functions of culture and entertainment.

This year's design[20] is *hortus conclusus* (Ill. 3) – a contemplation room in the form of a garden in a garden. Numerous narrow corridors lead to the interior where light and shadow play an important role. This room is a space where one can get away from the noise and smell of the city. The form of this object is simple and spare. The horizontal composition of the walls in combination with monochrome dark graphite colour produces the feeling of harmony with Nature. This architectural event concentrates on a recipient referring to his individual and intimate experience of forms of architecture and Nature.

The success of designs at Serpentine Gallery lies mainly in planned cyclical character which facilitates diverse experiments with the language and philosophy of forms. Every year, a recipient takes part in a new spatial

show which stimulates his imagination and causes new experience of the same but differently used space of the park thanks to a momentary novelty in the form of an architectural event.

The second type is illustrated by an installation called Küchenmonument[21] which – placed in various urban interiors – causes different temporal programmatic and spatial changes. This event is a plastic, pneumatic "abdomen" with a wide array of possible functional usages. In Warsaw[22] Ill. 4), in the commercial space of "Wiech" Passageway, it performed the function of a temporary conference room giving shelter to the participants in a festival. The existing urban and architectural structure was temporarily enlivened and creatively enriched with new functional and formal values. The transparent atypically shaped object changed a previously uninteresting space into a surprising and visually attractive place. Through semitransparent walls the object subtly separated the inside from the outside, played with the idea of a border which, because of its ephemerality, separated as well as invited, covered as well as exposed. The functional values of the interior were also changed by being complemented with new programmatic elements. Under the influence of this 'performance' in a public space, a commercial passageways became a space of culture for a while.

In Hamburg[23] (Ill. 5), an identical installation fulfilled the function of an integrating space for the inhabitants of a housing estate and offered a picnic space during the day and a mobile cinema at night. This untypical "alien" object placed on a lawn between large slab blocks of flats temporarily changed the image of this typical estate. This spatial event became a carrier of new formal and functional values and made an urban interior more communicative and interactive. A public space which used to limit and overwhelm with its scale began stimulating spontaneous interpersonal relations.

The temporary presence of this design in the space of Kirchdorf-Süd housing estate and "Wiech" Passageway constructed new conditions for the dynamic of spatial, functional and social impacts. The temporary "alien" events added a new space and new meanings to the existing places and situations. Success as well as an increasing interest in the installation[24] seem to result from the fact that a design is intentionally planned for several weeks at the most. When it vanishes, it leaves a void in people's lives and yearning for attraction.

A different type of a nomadic object is illustrated by Chanel Mobile Art Pavilion[25]. This architectural was designed as a mobile exposition of the Chanel fashion house which was to travel across Asia, Europe and the USA and visit more than twenty cities. However, the tour was cancelled because of recession.

This architectural event is a futuristic object inspired by one of Chanel's creations – a quilted handbag. Its form was made on the plan of a torus which was modified by means of digital modelling tools. "Complexity and technological progress in digital software for transferring an image and advanced constructional technologies made it possible to implement Mobile Art Pavilion"[26]. This advanced designing process resulted in a sculptural organic form with specific values of the architectural language. The object resembles a shiny spiral seashell. Inside, on the area of 700 square meters, there is an arranged exhibition consisting of works of fifteen contemporary artists whose designs are inspired by Chanel's handbag. The concept of a tour of the nomadic event assumed that the project would stop in spectacular places in selected cities. That is why the first destination was Hong Kong (Ill. 6) where it stood on the roof of a car park in the business centre of the city. Another stop was the Olympic stadium in Tokyo Ill. 7), whereas the final place – Central Park in New York (Ill. 8).

When Mobile Chanel Pavilion appeared in a real architectural and urban space, it became an event on the international scale. This design magnetically attracted people from all over the world interested in architecture, fashion and such interesting new experiences. Its success was caused by both the language of architecture and the functional idea. Owing to the scale of its success, the object was placed permanently in Paris in front of one of the icons of contemporary architecture – The Arab World Centre (Ill. 9). A change in the assumptions of the functioning of the object also determined a programmatic change: this originally temporary architectural event is supposed to be a place of exposing art but also of organizing various cultural events, side shows and remain in the urban structure of Paris.

It is said about Chanel Mobile Art Pavilion that its implementation illustrates the evolution of the architectural language. Let us quote the designer herself: "Thanks to our architecture, we can show people a different outlook on the world they can admire (…) We design buildings which arouse original experiences, a kind of strangeness and novelty"[27].

The presented examples of changeable architectural events prove their rising significance while shaping the future of an urban housing environment. According to Richard Florida., the success of a contemporary city lies in increasing the quality of its inhabitants' lives which does not mean lowering the cost of living but guaranteeing a varied and dynamic programmatic offer. Thus, the stimulating and interactive character of an architectural event makes an important factor creating the quality and attractiveness of urban interiors. It responds to a contemporary resident-collector's needs – dynamically variable experiences. New social consumerism of the postmodern epoch is "not a strong desire to buy and to have, it is not about accumulating goods in the literal, material sense of the word; it is about arousing new, previously unknown impressions"[28].

Ednotes

[1] R. Florida, *Narodziny Klasy Kreatywnej oraz jej wpływ na przeobrażenie w charakterze pracy, wypoczynku, społeczeństwa i życia codziennego*, National Centre of Culture, Warsaw 2010, p. 35
[2] Cf. A. Giddens, *Socjologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warsaw 2007; Z. Baumann, *Globalizacja*, PIW, Warsaw 2000; A. Mayer, *Socjologa – przestrzeń publiczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warsaw 2010.
[3] M. Gottdiener, creator of the sociospatial theory. It develops Lefebver's theory presented in *La production de l'espace* where a public space is treated as a real space defined in a real time.
[4] The thesis of the 14th International Scientific Conference of the Institute of Urban Design, Faculty of Architecture, Cracow University of Technology.
[5] Widely the issue of „communicativeness" of public space in this meaning, addresses Anna Franta in the book: *Reżyseria przestrzeni. O doskonaleniu przestrzeni publicznej miasta*, Monography 309, Cracow University of Technology Press, Cracow 2004.
[6] R. Florida, *op. cit.*, p. 28.
[7] Ibid., p. 42.
[8] Ibid., p. 73-177.
[9] Ibid., p. 173.
[10] M. Kozak writes about it in the book: *Metropolia jako produkt turystyczny*, [in:] *Czy metropolia jest miastem*, B. Jałowiecki (red.), Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warsaw 2009, p. 52.
[11] Cf. M. Kozak, *Metropolia jako produkt turystyczny*, [in:] *Czy metropolia jest… op. cit.*, p. 52.
[12] G. Gorzelak, *Metropolizacja a globalizacja*, [in:] *Czy metropolia jest… op. cit.*, p. 93.
[13] P. Zumthor 2011; J. Nouvel 2010; SAANA 2009; F. Gehry 2008; O. Eliasson & K. Thorsen 2007; R. Koolhaas & C.I. Balmond 2006; Á. Siza, E. Souto de Moura & C. Balmond 2005; MVRDV 2000 (unimplemented); O. Niemeyer 2003; T. Ito 2002; D. Libeskind 2001; Z. Hadid 2000.
[14] The project attracts about 80,000 people yearly.
[15] Designed by an architectural duet: Kazuyo Sejima and Ryue Nishizawa of the Japanese office SAANA.
[16] One glass form acts as a cafe; the other is meant for exhibitions, lectures and workshops.
[17] www.serpentgallery.com (September 5, 2011).
[18] This name was given by its author: Jean Nouvel.
[19] Term used by Karen Cliento [in:] www.archdaily.com/69185/update-serpentine -gallery-pavilion-jean-nouvel (September 5, 2011).
[20] 2011, the designer is Peter Zumthor.
[21] Designed by the group Raumlabor Berlin & Plastique Fantastique.
[22] Design presented at the International Festival of Public Art 2007 in "Wiech" Passageway, Warsaw.
[23] Design presented at the festival IBA Hamburg Kunst & Kultursommer 2007 in Kirchdorf-Süd.
[24] Design stopped in numerous location, e.g. in Germany and England.
[25] Designed by Zaha Hadid.
[26] Zaha Hadid's comment, http://pl.urbarama.com/project/mobile-art-chanel-contemporary-art-container (November 9, 2011).
[27] Ibid.
[28] Społeczeństwo konsumpcyjne, [in:] *Bauman o popkulturze, Wypisy*, pod red. W. Godzic, Wydawnictwo Akademickie i Profesjonalne WAiP, Warsaw 2008, p. 14.

Artykuł zrealizowano w ramach projektu Politechnika XXI wieku – Program rozwojowy Politechniki Krakowskiej – najwyższej jakości dydaktyka dla przyszłych polskich inżynierów, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego; umowa nr UDA-POKL.04.01.01-00-029/10-00.

Literatura/References

[1] F l o r i d a R., *Narodziny Klasy Kreatywne oraz jej wpływ na przeobrażenie w charakterze pracy, wypoczynku, społeczeństwa i życia codziennego,* Narodowe Centrum Kultury, Warszawa 2010.
[2] F r a n t a A., *Reżyseria przestrzeni. O doskonaleniu przestrzeni publicznej miasta*, Monografia 309, Wydawnictwo Politechniki Krakowskiej, Kraków 2004.
[3] G i d d e n s A., *Socjologia*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
[4] G o d z i c W. (red.), *Bauman o popkulturze, Wypisy*, WAiP, Warszawa 2008,
[5] G o t t d i e n e r M., H u t c h i s o n R., *The new urban sociology*, Mcgraw Hill Book Co 2000.
[6] J a ł o w i e c k i B. (red.), *Czy metropolia jest miastem,* Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2009.
[7] M a y e r A., *Socjologa – przestrzeń publiczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.

Źródła internetowe

[1] Arch Daily (http://archdaily.com).
[2] Urbarama – Atlas of Architecture (http://pl.urbarama.com).
[3] Serpentine Gallery (http://serpentiegallery.org).

1

2

3

Il.1. Serpentine Gallery, Zaha Hadid, Londyn 2009

Ill. 1. Serpentine Gallery, Zaha Hadid, London 2009

Il. 2. Serpentine Gallery, Juan Nouvel, Londyn 2010

Ill. 2. Serpentine Gallery, Juan Nouvel, London 2010

Il. 3. Serpentine Gallery, Peter Zumthor, Londyn 2011

Ill. 3. Serpentine Gallery, Peter Zumthor, London 2011

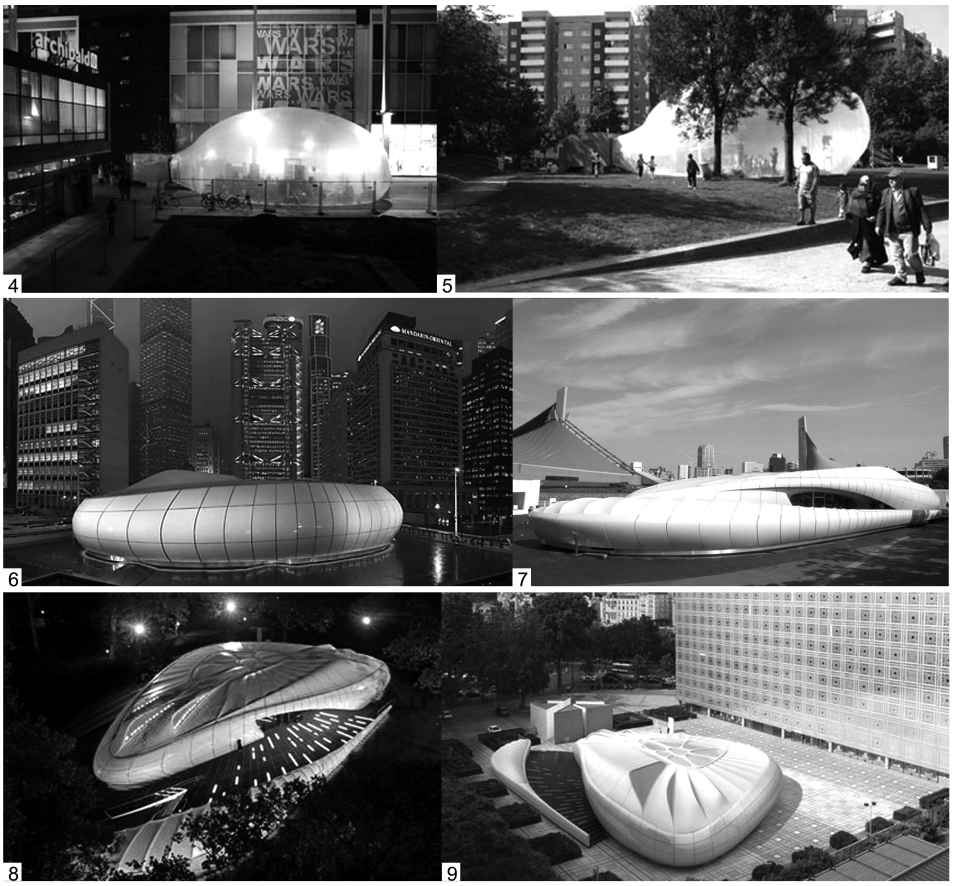

II. 4. Das Küchenmonument, Raumlabor Berlin i Plastique Fantastique, Warszawa 2007

III. 4. Das Küchenmonument, Raumlabor Berlin and Plastique Fantastique, Warsaw 2007

II. 5. Das Küchenmonument, Raumlabor Berlin i Plastique Fantastique, Hamburg 2007

III. 5. Das Küchenmonument, Raumlabor Berlin and Plastique Fantastique, Hamburg 2007

II. 6. Chanel Mobile Art Pavilion, Zaha Hadid, Hongkong 2008

III. 6. Chanel Mobile Art Pavilion, Zaha Hadid, Hong Kong 2008

II. 7. Chanel Mobile Art Pavilion, Zaha Hadid, Tokio 2008

III. 7. Chanel Mobile Art Pavilion, Zaha Hadid, Tokyo 2008

II. 8. Chanel Mobile Art Pavilion, Zaha Hadid, Nowy Jork 2008

III. 8. Chanel Mobile Art Pavilion, Zaha Hadid, New York 2008

II. 9. Chanel Mobile Art Pavilion, Zaha Hadid, Paryż 2011

III. 9. Chanel Mobile Art Pavilion, Zaha Hadid, Paris 2011